

EDITORIAL

Selecția în sport și creativitatea

Traian Bocu

Universitatea de Medicină și Farmacie „Iuliu Hațieganu” Cluj-Napoca

Este selecția în sport o necesitate?

Se pune întrebarea a efectua sau a nu efectua activități științifice coerente în vederea identificării persoanelor care urmează a fi angrenate în sportul de performanță? Dacă dorim un „sport curat”, considerăm că va trebui să optăm în favoarea efectuării acțiunilor de selecție organizată, fapt care poate oferi un scut de protecție împotriva dopajului clasic și genetic în ascensiune agresivă în ultima perioadă. În momentul de față aceste „metode” se implementează prin inginerii biochimice și genetice, asupra unor sportivi de înaltă performanță „plafonați”, care nu mai pot progresa exclusiv prin mijloace de antrenament. Ori selecția are ca obiectiv tocmai identificarea indivizilor supradotați care pot face față progresului așteptat, fără asemenea inginerii.

În opinia noastră este necesară reconsiderarea sistemului de valori supuse investigațiilor pe parcursul sistemului de selecție și fundamentarea acestuia pe necesitatea îndeplinirii necondiționate a celor trei criterii de selecție recunoscute (asigurarea tratării diferențiate la orele de educație fizică în vederea selecției, asigurarea unor metode științifice de selecție și asigurarea condițiilor optime de mediu pentru subiecții odată selecționați), precum și plasarea efectivă a factorul uman (sportivul) în centrul procesului educațional. Astfel, orientarea tehnologiilor de identificare a valorilor sportive pe bază de predicție, va trebui efectuată către optimizarea metodelor de selecție și simplificarea acestora, în beneficiul diminuării treptate a erorilor de selecție și a pierderilor pe parcursul procesului instructiv.

Suntem de părere că întregul sistem de selecție trebuie fundamentat pe fenomenul dotării superioare, urmărind cele trei criterii de bază: motric, medical și psihologic. Dacă primele două sunt exploatate de către selecționeri, fiind considerate decisive, cel de-al treilea, datorită statutului său orientativ, este pur și simplu neglijat.

Primit la redacție: 15 noiembrie 2006

Acceptat spre publicare: 7 decembrie 2006

Adresa: Universitatea de Medicină și Farmacie „Iuliu Hațieganu” Cluj-Napoca, str. Emil Isac, nr. 13

E-mail: traian_bocu@yahoo.com

Creativitatea, componentă cheie a identificării dotării superioare în sport

Supradotarea sau dotarea superioară este considerată de unii autori ca „o creativitate potențială, care însă nu se actualizează întotdeauna” (Miclea, 1991). Prestația creatoare în cadrul unui domeniu (literar, artistic, științific, sportiv etc.) omologhează activitatea respectivă cu talentul și cu fenomenul de dotare superioară. Supradotarea este considerată de unii cercetători ca o „predispoziție naturală psihologică sau fizică, pentru învățare sau performanțe superioare, în anii formativi, precum și posibilitatea atingerii unui înalt nivel de realizare în perioada adultă” (Feldhausen ș.c., cit. de Stănescu, 1993).

Dotarea superioară se manifestă în general în următoarele șase domenii recunoscute pe plan internațional (Crețu, 1993):

- 1) Abilitatea (capacitatea) intelectuală
- 2) Aptitudinea academică specifică
- 3) Gândirea creatoare sau productivă
- 4) Abilitatea de conducere (leadership)
- 5) Talent pentru arte vizuale sau scenice
- 6) Abilități psiho-motorii.

Pentru realizarea unor performanțe sportive superioare nu este suficient ca sportivii să fie înzestrați numai cu aptitudini motrice (speciale), ci și cu aptitudini intelectuale generale: inteligență, atenție, memorie. Dintre testele „clasice” utilizate în psihodiagnoza sportivă, pe primul loc se plasează testele de nivel mintal de eficiență intelectuală, în vederea stabilirii coeficientului de inteligență (Epuran ș.c., 2001). Datorită complexității procesului învățării în domeniul sportiv, considerăm că se impune acordarea unei atenții deosebite creativității în cadrul procesului de selecție sportivă, prin identificarea principalilor factori de personalitate care o compun: inteligența, aptitudinile speciale și motivația.

Creativitatea este văzută din ce în ce mai mult ca o condiție a supradotării, pentru că acei tineri care sunt identificați ca fiind creativi vor trebui să poată “genera” ceva deosebit, în orice domeniu (inclusiv în domeniul sportiv), ori acest fapt presupune existența unei relații strânse între creativitate, aptitudinile mințale superioare (inteligența) (Jigău, 1994), aptitudini-

le motrice și cele biomedicale. Sportivii creativi vor trebui să fie capabili să-și însușească cu ușurință tehnica unui sport sau a unei probe sportive și să o adapteze propriei personalități, creând astfel stilul propriu (de interpretare sau de execuție), cu condiția obținerii unor rezultate superioare, de excepție.

De obicei, supradotarea se manifestă simultan în mai multe domenii. Abilitatea în sport, o putem găsi combinată cu alte abilități, în matematică, tehnică sau alt domeniu. Important, din punctul nostru de vedere, este să reușim exploatarea abilității sportive, simultan cu celelalte, fără a obtura perspectiva copiilor.

Este cunoscut faptul că inteligența constituie o componentă a creativității, iar creativitatea este considerată o componentă a dotării superioare. Rezultă că identificarea nivelului de inteligență a copilului, în cadrul procesului de selecție, reprezintă o necesitate, acest aspect fiind de mare importanță.

După unii cercetători, nu există nici o corelație semnificativă între un coeficient de inteligență (QI) sub 90 și creativitate, creativitatea este slabă la un QI de 90-100, iar la un QI de peste 120, alți specialiști, dimpotrivă, găsesc o corelație foarte strânsă. MacKinnon (cit. de Stratilescu, 1993) este de părere că pentru realizarea unor performanțe creative superioare este necesar un nivel minim de inteligență, dar deasupra nivelului său mediu, iar acest minimum, este de circa 120. Conform cercetărilor lui Terman, pionierul cercetărilor despre fenomenul dotării superioare, supradotarea este identică cu inteligența superioară dată de un QI de 140 și peste, iar problema creativității devine inexistentă (Roșca, 1990). Creativitatea nu poate fi însă limitată numai la factori intelectuali. Mulți autori consideră la fel de importanți factorii nonintelectuali precum motivația și atitudinile creative (Roco, 2004). Astfel raportul inteligență creativitate demonstrează că în creație, de la un anumit nivel în sus, chiar mai importanți decât

inteligența sunt factorii motivaționali și de personalitate (curiozitate vie, interese, dezvoltare, perseverență), factorii de mediu (mediul familial), precum și condițiile social-educative (Solovăstru, 2004).

Potrivit rezultatelor cercetărilor proprii în domeniul, nivelul de inteligență al subiecților selecționați pentru activitatea sportivă de performanță, este indicat să depășească 100-120 (Bocu, 1999). Pe baza existenței acestui QI superior, timpul efectiv destinat atât disciplinelor școlare, cât și activităților sportive și ca urmare volumul de muncă se poate reduce datorită vitezei mai mari de asimilare a acestor subiecți, iar timpul devenit liber poate fi utilizat pentru individualizarea sau aprofundarea unor studii de interes personal, fără repercursiuni negative asupra viitorului indivizilor respectivi (Jigău, 1994).

Bibliografie

- Bocu T. Investigarea selecției în sport. Ed. Med. Univ. Iuliu Hațieganu, Cluj-Napoca, 1999, 164-169.
- Crețu C. Aria semantică a conceptului de „dotare superioară”. Rev. de Pedagogie 4-7/ 1993 7, 9-10.
- Epuran M, Holdevici I, Tonița F. Psihologia sportului de performanță. Teorie și practică. Ed. FEST, București, 2001, 51.
- Jigău M. Copiii supradotați. Ed. Societatea Știință și Tehnică SA, București, 1994, 57.
- Miclea M. Creativitatea și arhitectura cognitivă. În Radu I. (coord.) Introducere în psihologia contemporană. Ed. Sincron, Cluj-Napoca, 1991, 195.
- Roco M. Creativitate și inteligență emoțională. Ed. Polirom, Iași, 2004, 39.
- Roșca A. Noi direcții în studiul și formarea copiilor și adolescenților supradotați. Rev. de Psihologie 2/ 1990, 120-121.
- Solovăstru D. Psihologia educației. Ed. Polirom, Iași, 2004, 107.
- Stratilescu D. Inteligența și motivația, abordare complementară. Rev. de Pedagogie, 4-7/1993, 35.
- Stănescu I. Concepții educaționale privind supradotarea intelectuală. Rev. de Pedagogie 4-7/1993, 20.